

Vergaderjaar 2023–2024

31 066

Belastingdienst

Nr. 1323

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 december 2023

De motie van het lid Inge van Dijk c.s.¹ vraagt om opties te onderzoeken voor een vertrouwd gezicht dat de randvoorwaarden van herstel (rust, stabiliteit en voortgang) kan bewaken. Deze randvoorwaarden zullen in het vervolg van deze brief samengevat worden in het begrip «continuïteit». In deze brief wordt ingegaan op de reeds getroffen waarborgen voor continuïteit van de hersteloperatie. Vervolgens wordt een aantal opties gepresenteerd, gericht op de continuïteit van de hersteloperatie door middel van een «vertrouwd gezicht», waarbij ook wordt ingegaan op de belangrijkste overwegingen die deze opties met zich meebrengen. Het kabinet is van mening dat continuïteit voor ouders vooral volgt uit het sturen op voortgang in de uitvoering en koersvastheid in het beleid. Er zijn al meerdere waarborgen getroffen die ervoor zorgen dat de hersteloperatie op koers blijft, ongeacht kabinetwisselingen. Ten eerste is in de Wet hersteloperatie toeslagen (Wht) vastgelegd hoe gedupeerden recht hebben op breed en samenhangend herstel dat hen moet helpen om de draad van het leven weer op te pakken. Hiermee wordt de continuïteit van de hersteloperatie voor de ouders en kinderen wettelijk gewaarborgd. Ook in de ambtelijke organisatie is de continuïteit gewaarborgd. Er is een speciaal programma-directoraat-generaal opgericht dat zich volledig richt op de afwikkeling van de hersteloperatie: DG Herstel. Dit DG coördineert alle inspanningen die gedaan worden om ouders herstel te bieden en bewaakt het beleid, de voortgang en de consistentie van de hersteloperatie. Voor de hersteloperatie is ook de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) opgericht, dat er zorg voor draagt dat financieel herstel van gedupeerden kan doorgaan. Op het gebied van brede ondersteuning dragen gemeenten daarnaast zorg voor de continuïteit van het herstelproces.

De oudercommissie en haar voorzitter fungeren als bewaker van de continuïteit van de hersteloperatie. Deze commissie, bestaande uit gedupeerde ouders, wordt regelmatig geraadpleegd over alle facetten van de hersteloperatie. Daarnaast vinden op alle niveaus in de hersteloperatie

¹ Kamerstuk II, 2022–2023, 35 510, nr. 129

frequent gesprekken met gedupeerden plaats over de uitvoering van het herstelbeleid. Naast de oudercommissie is er ook een platform om met een bredere groep van ouders en kinderen in contact te blijven.

Bovendien doet de Inspectie belastingen, toeslagen en douane (IBTD) onderzoek in de hersteloperatie. Zij signaleren waar problemen samenkomen in de uitvoering en zoeken uit welke oorzaken eraan ten grondslag liggen. Recentelijk heeft de IBTD nog een signaal afgegeven over de zwaarst getroffen gedupeerden binnen de hersteloperatie². Tot slot hebben ook de Nationale ombudsman en Kinderombudsman een signalerende rol, van waaruit zij de belangen van verschillende groepen gedupeerde ouders en hun kinderen behartigen.

Gelet op de waarborgen die er al zijn om de continuïteit van de hersteloperatie veilig te stellen, is onderzocht op welke manier een vertrouwd gezicht de continuïteit zou kunnen verbeteren. Het kabinet vindt het belangrijk dat de verantwoordelijke bewindspersoon zelf ook de continuïteit van het herstelproces kan bewaken door betrokken te blijven bij de hersteloperatie en bijvoorbeeld in gesprek te blijven met ouders. Het kabinet ziet ruwweg twee mogelijkheden om de continuïteit van de hersteloperatie te versterken: het versterken van bestaande rollen in de bewaking van de continuïteit en het toevoegen van een nieuwe rol.

Bij het versterken van bestaande rollen zijn er twee mogelijkheden: de oudercommissie en haar voorzitter fungeren als bewaker van de continuïteit van de hersteloperatie in een signalerende en adviserende rol. De voorzitter van deze commissie heeft afstand tot de politiek en is niet gebonden aan kabinetsperiodes. Bovendien is de voorzitter al bekend met de hersteloperatie en spreekt hij veel ouders. Deze persoon is dan ook uitermate geschikt om de continuïteit binnen de hersteloperatie te bewaken. Het kabinet ziet het daarom als een vruchtbare optie om met de voorzitter in gesprek te gaan over het versterken van zijn rol binnen de hersteloperatie op dit punt. Daarnaast is de IBTD opgericht om te onderzoeken, signaleren en agenderen hoe wet- en regelgeving uitpakt in de «echte» wereld om daarmee de verbinding tussen de overheid en burgers te herstellen. De IBTD heeft het domein van Toeslagen en daarmee ook de hersteloperatie in haar scope en heeft op die wijze ook in de komende jaren een signalerende rol bij het bewaken van de continuïteit van het herstelproces.

Een alternatief is het toevoegen van een nieuwe bestuurlijke rol die de continuïteit van het herstelproces zou moeten bewaken. Het kabinet heeft een aantal mogelijkheden tegen het licht gehouden die geregeld ingezet worden binnen de rijksoverheid om invulling te geven aan deze rol. Dit zijn de rol van regeringscommissaris, speciaal gezant en extra ombudsman. Deze verschillende rollen variëren in de mate waarin ze een signalerende functie vervullen en de mate waarin ze betrokken zijn bij het beleid. De Bestuurlijke Adviesraad Kinderopvangtoeslag (BAK) heeft in een eerder stadium van de hersteloperatie gepleit voor het aanstellen van een regeringscommissaris. De intentie was om hiermee de ambtelijke aansturing van de hersteloperatie te verbeteren en op die manier knelpunten op te kunnen lossen en het uitvoeringstraject te versnellen.³ De BAK is hier later echter op terug gekomen, omdat de focus van het kabinet in de hersteloperatie al meer op de uitvoering en het oplossen van knelpunten kwam te liggen. Bovendien werd de ambtelijke aansturing

² Rapport «Levens in de wachtstand» (<https://open.overheid.nl/documenten/8396c993-6e2b-4422-ba84-dd4901c1cdd4/file>)

³ Zie bijvoorbeeld «Advies Motie Grinwis c.s» (Adviezen Bestuurlijke Adviesraad Kinderopvangtoeslag | Rapport | Rijksoverheid.nl)

gewaarborgd met de oprichting van DG Herstel, waardoor de BAK geen noodzaak meer zag voor het aanstellen van een regeringscommissaris. Naast het ontbreken van de noodzaak voor het toevoegen van een nieuwe rol in de hersteloperatie, schuurt het toevoegen van een nieuwe rol met de bestaande waarborgen voor continuïteit. De Nationale ombudsman en de Kinderombudsman spreken zich bijvoorbeeld al regelmatig uit voor gedupeerden, de IBTD signaleert problemen in de uitvoering en de oudercommissie fungeert als bewaker van de continuïteit voor de uitvoering van het herstelbeleid.

Er zijn al een groot aantal actoren die de continuïteit van de hersteloperatie over kabinetsperiodes veilig stellen. Naar inschatting van het kabinet zal het toevoegen van een extra vertrouwd gezicht er eerder toe leiden dat de bestuurlijke drukte rond de hersteloperatie vergroot wordt, zonder dat dit de continuïteit ten goede komt en ouders hier baat bij hebben. Er zijn echter wel kansen om de continuïteit verder te bevorderen door de rol van de voorzitter van de oudercommissie, als bestaand vertrouwd gezicht, te verruimen en de toezichtsrol van het IBTD te continueren.

De Staatssecretaris van Financiën,
A. de Vries